

Върху камъка имаше кръв, в небето – пълна луна, в градината – дъх на пръст. Дърветата плуваха в мразовития въздух. Сега напъпваха зимните рози, а нарцисите вече бяха разцъфнали. Седмина мъже излязоха в градината. Седем сърца, изпълнени с омраза, седем съзнания, завладени от ненавист, седем остри ножа. Седмина прокълнати мъже прекосиха пространството, разделяйки тишината в градината на седем части, и тръгнаха към дървената порта, където ги очакваше жертвата.

Кръв обливаше камъка. Зловещ студ забулваше градината. Само пълната луна видя убийството. Безразлично, безстрастно, без да трепне, тя надничаше през мъртвите листа на високите тополи. Най-младият от седмината почука на портата. В някоя къща проплака дете. Нежно младо момиче спеше в далечното поле. Крехкото ѝ тяло бавно гниеше в земята. Най-младият от седмината замахна с ножа и момичето се раздвижи в гроба. По лицето ѝ се разля усмивка, чиято сила дори смъртта не бе в състояние да сломи. Когато най-младият от седмината заби ножа си в мъжа, едно сетно дихание, заседнало в гърлото на момичето, се изтръгна от устата му като въздишка на облекчение.

Камъкът се обля в кръв. Седем ножа отвориха седем рани. От тях бликнаха седем червени ручей. Седем пъти потрепери тялото на мъжа, седем пъти потръпнаха седмината, когато забиха ножовете си. Тялото на младото момиче под земята обаче не помръдна повече. Лежеше притихнала както всичко над нея. Сякаш бе настъпил последният миг на света. Живите, мъртвите, цялото съзидание тънеше в тишина и покой. Кръвта върху камъка застина. Луната, отразена в кръвта върху камъка, застина. Високите тополи, напъпилите зимни рози, разцъфналите нарциси, градината, ухаеща на пръст... живите, мъртвите, цялото съзидание мълчаха, застинали в кръвта върху камъка.

От пустошта пред мен се издигна град

След половин час самолетът щеше да започне да се спуска, но това не облекчи безпокойството ми. Знаех, че мрачните мисли няма да отпуснат ненадейно хватката си дори когато се приземим. Не исках да съм тук. Виновен беше Саймън – неотстъпчивият мъж, смятащ се за най-добрия директор на света. Обоснова решението си с довода, че знам турски, познавам турците и прочее... а и случаят бил важен, не можел да го възложи на когото и да е. Ставаше дума за застрахователна полица на стойност три милиона британски лири. Сега обаче аз проклинах факта, че познавам турците и съм идвала в този град. Въздъхнах нервно, макар да разбирах, че въздишките няма да ми помогнат. Успокоих се мислено, че поне познавам тази страна. Преди шест месеца посетих Бразилия, за която не знаех нищичко, и все пак се справих. Зарекох се да спра да размишлявам и просто да се заловя за работа. Погледнах към цифрите върху екрана на лаптопа в скута ми. Те също ме погледнаха, подканвайки ме да се заема с тях. И аз ги послушах. Втренчена в цифрите, се опитах да пресметна дължимото обезщетение за пожара в хотел „Якут“. След секунда обаче умът ми пак започна да блуждае. Реших, че е безсмислено да се опитвам да се съсредоточа. Изключих лаптопа и го прибрах в калъфа. Наведох се да го сложа под седалката и веднага ме загложди един въпрос. Ще нараня ли бебето, като се свивам така? Абсурд! То нямаше и два месеца. Пресилено бе дори да го наричам „бебе“. А и планирах да прекратя бременността още щом се върна в Лондон. Все пак се изправих бързо, да не би да му навредя. Срещнах погледа на жената на средна възраст, седнала до мен. Умираще да ме заговори още откакто се качихме в самолета. Откъде идвам, къде отивам, коя съм? Аз обаче не бях в настроение да бръщолея с нея. Не успях дори да се усмихна. Извърнах се и се взрях през прозореца.

Небето беше ясно. Огненочервеното слънце потъваше зад хоризонта. На хиляди метри под нас тънка облачна пелена се стелеше над тъмнокафявата равнина. Без дървета, без потоци, съвършено гладка земна шир. Когато за пръв път дойдох тук, с татко я прекосихме с автобус. Преди двайсет и пет години ли беше? Или повече? В онези дни нямаше полети до Коня. Кацнахме на летището в Анкара, а после четири часа пътувахме с автобус през пустошта, която нямаше край. Докато ненадейно, сред безбрежната кафява равнина без възвишения и долини, се появи чудо. Езеро, бяло като девствен сняг.

– Има ли риба в това езеро, татко? – попитах.

Той впери черните си като въглени очи в езерото и ми отговори:

– Не се страхувай, момичето ми. Няма нищо живо в него. Но има нещо много важно за живота – сол.

На девет години ли бях? Или по-малка? Мама не беше с нас. Бяхме само аз и татко. Умирах от скука след дългите часове из безконечната равна земя.

– Кога ще пристигнем, татко?

Той се усмихна и закри очите ми с длан:

– Преброй наум до дванайсет.

Аз преброих, той отдръпна дланта си и се оказа, че сме пристигнали. От пустошта се издигаше град.

Смаях се. Погледнах благоговейно баща ми и попитах:

– Магьосник ли си, татко?

Целуна ме по челото.

– Просто съм роден тук, момичето ми.

След като татко ни напусна, всеки спомен за него ме хвърляше в душевен смут. В онези дни обаче той притежаваше необяснима власт над мен. Беше строен мъж, макар и не особено висок. Под късата му пясъчнокафеникава коса и тясното чело с две тънки симетрични вежди блестяха очи като огромни черни гроздови зърна. Тънкият му гърбав нос бе обрмен от брада с цвят на мед, изпъстрена със сребристи нишки. По дългото му изпито лице се четеше хроничната меланхолия, която винаги носеше със себе си. Меланхолията не отива на всеки, но някак си засилваше неговото обаяние. Мама беше луда по нея. Целуваше го по устните и казваше, че не е срещала друг мъж, комуто терзанията и униинето да подхождат толкова. Сигурно се е чувствал неловко, но не помня. Деликатното бледо лице и отнесените тъжни черни очи обаче... тях никога няма да ги забравя, колкото и силно да искам. Защото татко ни напусна без обяснение, при това за да бъде с друг мъж. Не, не исках да си го спомням. За да пропъдя образа му, отклоних очи от прозореца и погледнах напред. Дебнещият поглед на жената не се отлепяше от мен. Почувствах се неловко и вместо пак да се втренча през прозореца, просто затворих очи и се вслушах в бученето на самолетния двигател. Опитах се да прочистя ума си от всякакви мисли. За детето, растящо в мен с всяка изминала секунда, за татко, за неговия град, в който идвах против волята си. Исках да избягам от миналото, от този ден, от бъдещето. Да потъна за малко в непрогледна тъмнина, в дълбоката, спокойна градина на съня. Да предам тялото си, разсъдъка си, сърцето си на празнотата...

Казва се Карън, не Кимя

В този момент чух гласа. Мъжки глас. Тих, топъл, гальовен. Отначало не разбрах какво казва. Опитах се да изключа всички други звуци наоколо и да доловя само гласа. Звучеше укоризнено като приятелски, ласкав упрек и достатъчно ясно, та да не оставя място за съмнение.

– Кимя... Кимя...

Отворих стреснато очи. Погледнах жената до мен, но тя вече не ми обръщаше никакво внимание. Взираше се в екрана над нея, навярно да разбере кога ще се приземим. Озърнах се объркано. Местата зад нас бяха свободни. Обърнах се отново напред. Пред нас седеше младо момиче с приятеля си. Никой от тях не би могъл да изрече името ми. Сигурно бях сънувала. Но бях ли заспивала изобщо? Дали бях задрямала, когато затворих очи?

– Кимя! – чух отново гласа, но този път той долиташе от спомените ми.

Не бяха ме наричали така отдавна... откакто татко ни напусна. Така ме наричаше само той. И шах Несим – приятелят на татко, духовният му събрат, мъжът, който ни го отне. С жилестото си тяло, с тънките си пръсти и дългото си лице, със златните очи, от които винаги струеше нежност. Поне така го помня. Не съм го запомнила с нищо лошо, дори да го е имало. Ако не броим, разбира се, това, че ни отне татко.

От друга страна, мама го наричаше ядно „златоокия дявол“. След известно време болката в сърцето е стихна и тя започна да говори по-спокойно за него.

– Навярно са по-щастливи от нас – казваше. – Да, егоисти са, но са щастливи, защото в името на стремежа си са готови да се откажат дори от любимите хора.

Не проумявах какви точно са тези цели, ала долавях, че става дума за религия, за някаква вяра – от разказите на татко, от прочетеното в мистичните книги, които ми даваше, пълни с цветисти истории, с илюстрации и молитви – повечето от които вече съм забравила. Да, те бяха свързани с вярата му. Като поотраснах, се опитах да разбера татко, чието лице не избледняваше в паметта ми, и златоокия шах. Търсех причината, търсех основанието бащата, обичал ме до болка, да ме напусне тъй внезапно. Ала не ги намирах. В крайна сметка мама му прости, но аз не се примирих. Затова никога не използвах името Кимя, което той ми даде. Пишеше го в удостоверението ми за раждане, но се стремях да забравя и него, и татко. И бездруго от самото начало мама не харесваше името. Дори в безметежните дни с татко, когато източната култура все още я очароваше, тя не ме наричаше никога Кимя. За нея бях винаги Карън. Не възразяваше обаче татко да се обръща така към мен. И само веднъж укори шах Несим.

Случи се две години преди татко да ни напусне. Както обикновено татко и шах Несим се усамотиха в стаята му и не излязоха с часове. Най-сетне шах Несим отвори вратата.

– Кимя! – извика. – Поживил те бог, ще ми донесеш ли чаша вода?

С мама седяхме в дневната. Подразнена не от молбата му, а от дългите часове, които е прекарал със съпруга ѝ, мама избухна:

– Казва се Карън, не Кимя!

После стана и занесе кана, пълна с вода, до прага на стаята. Без да показва ни най-малка обида, шах Несим провря каната през откренатата врата и благодарно с равен глас:

– Бог да те благослови!

Мама побесня, че този мъж не я пуска в стаята на съпруга ѝ, и то под собствения ѝ покрив. Ала преглътна гнева, поне докато аз тръгнах за училище. След този случай шах Несим вече не бе добре дошъл у дома. Навярно затова татко си отиде. Не съм го обсъждала с мама, защото няма значение. Истината е, че татко ни напусна, за да бъде с него. И никой повече не ме нарече Кимя, дори в сънищата ми. Сега обаче, щом затворих очи... Ами ако не бях сънувала? Възможно ли бе шах Несим и татко да са в самолета? Разбирах колко нелепо е предположението ми, но се надигнах в стола и се огледах. Жената до мен, стъписана от непонятното ми поведение, също се заозърта подозрително. Не видях нито татко, нито шах Несим, разбира се.

– Добре ли сте? – не се стърпя жената. – Притеснява ли ви нещо?

Усмихнах се криво-ляво.

– Добре съм. Търсех стюардесата.

Зарекох се да запазя спокойствие и се облегнах назад. Бях сънувала. Полетът от Лондон до Истанбул не е кратък, а оттам поех към Коня без почивка. Това бе причината. Още повече че не бях спала и

предната нощ. Измъчваха ме тревоги, въпреки че Найджъл беше до мен. Успокоих се наум как след няколко дни, най-късно в събота, ще се върна в Лондон. Замислих се за мама и за Найджъл и се усмихнах. Безпокойството ми се разсея. Реших да подремна, докато самолетът се приземи, но още щом затворих очи, в ушите ми проехтя глас. Този път никои не извика името ми. Стюардесата обяви на всички пътници:

Дами и господа, приближаваме летището. Седнете, моля, и затегнете коланите си. Изправете седалките и таблите, приберете ръчния багаж под седалката пред вас и се подгответе за приземяване.

Надгробни камъни с чалми

Оглеждах посрещачите в залата за пристигащи с надеждата да зърна чифт очи, търсеци мен, усмихнато лице и табелка с моето име, но не виждах никого. Жената, която седеше до мен, прегърна разчувствано двете момичета, дошли да я посрещнат. Възрастен мъж чакаше младежите, седнали пред мен. А аз стоях смутено с куфарите си сред цялата суетня и се чудех какво да правя. Безсмислено бе да надничам безпомощно ту напред, ту назад. Повлякох куфара и се запътих към изхода, пробивайки си път през хората, поздравяващи радостно близките си. В същия момент чух немощен мъжки глас да вика:

– Госпожице Грийнуд... госпожице Грийнуд?

Обърнах се и видях закръглен мъж в сив костюм да крачи към мен. Задъхваше се, капки пот оросяваха челото му. Сигурно бе тичал, за да не закъснее.

– Извинете, вие ли сте госпожица Грийнуд? – попита ме, разкривил раболепно лице.

Смущението, нервниченето и разваленият му английски ме подразниха.

– Да – кимнах. – Аз съм Карън Грийнуд.

Вместо да въздъхне с облекчение, той почервения като домат.

– Много съжалява дойдох късно – опита се да обясни на лошия си английски. – Един приятел знае английски. Идваше, но...

Додея ми да го слушам и да го гледам как кърши ръце. Искях да се добера до хотела, да взема душ и да скоча в леглото.

– Не се чувствайте длъжен да говорите на английски – въздъхнах отегчено. – Владея турски.

Очите на мъжа блеснаха доволно, а тънките му устни се разтегнаха в усмивка, сякаш се е натъкнал на близък роднина.

– О, чудесно – промърмори той с благодарно изражение. – Аз съм Менан. Менан Фидан. Собственик на агенцията в Коня.

Доловил безразличието ми, той предположи, че съм ядосана.

– Извинявам се за закъснението... – повтори и понечи да се впусне в обяснения.

– Няма нищо, господин Фидан – прекъснах го. – Накъде да вървим?

Той се озърна нервно и посочи вратата вляво.

– Натам.

Тръгнах към вратата, влачейки куфара. Менан ме настигна бързо и го грабна.

– Дайте ми го, моля. – Жалкото му, умолително изражение ме принуди да му връча багажа. – И това също – посегна той към чантата с лаптопа.

– Благодаря, не е необходимо – възпрях го аз.

Излязохме от летището. Слънцето, сподиряло самолета през цялото пътуване, изведнъж изчезна, сякаш бе изпълнило задачата си, ала още не беше се стъмнило. Странна светлина къпеше всичко наоколо – сребрист светлик, прибулващ пустошта с тихо отчаяние.

Преди години, когато дойдох тук с татко, градът бе облян в сладостна светлина. Мисля, че беше след пладне, някъде през късния следобед преди залез-слънце. Улиците, стените на къщите, прозорците, листата, лицата на хората бяха обогрени в меднозлатисти нюанси. Слънцето не осветяваше града, а по-скоро посипваше със сияйния си пращец всичко, до което се докосваха лъчите му, и го преобразяваше. За чуждестранно момиче като мен, отраснало, откакто е проговорило, с историите за този древен град, с легендите и вълшебните му приказки, мигът бе незабравим, все едно виждах истинско чудо. Влязохме в огромна кирпичена къща. Не приличаше на лондонските къщи, не напомняше и двуетажните постройки в работническите квартали. Имаше много стаи, двукрили врати с изящни дърворезби, прозорци с усукани метални решетки, просторна градина, засенчена от дървета. В нея видях османски надгробни плочи с традиционните им каменни чалми и издълбани в камъка арабски букви. Отначало ги помислих за статуи. Татко ми обясни какво представляват. Побиха ме тръпки, макар че опитах да не се издавам. Гробището в градината си беше направо зловещо.

– Нещо като църква ли е това? – попитах.

– Може и така да се каже – усмихна се татко. – По-скоро обител.

Само дето не виждах никакви монахини. Имаше само мъже. Накрая, най-последно, се появи една жена – едра и усмихната. Каза ми името си и аз тутакси го забравих. Сетне ме сграбчи и ме целуна по двете бузи. Миришеше на ванилия – изкусителна миризма, вероятно бях огладняла. Крепката ѝ прегръдка обаче ме учуди. Защото не ми беше нито приятелка, нито сродница. Забелязах обаче спокойното изражение на татко и радостта в очите му и замълчах. Реакцията му сигурно означаваше, че поведението на жената е нормално.

– Ето я колата.

Менан сочеше черен мерцедес. Реших, че навярно гледам в грешна посока. Но не, той тръгна право към мерцедеса. Изглеждаше нов модел и аз се запитах как ли си го е позволил. Доколкото знаех, в Коня няхахме много клиенти. Най-големият ни клиент бе „Иконион Туризм“ – компанията, собственик на опожарения хотел. Полицата бе за значителна сума, вярно, и никога не закъсняваха с вноските, но ми се струваше невъзможно дребен застрахователен агент като Менан да печели достатъчно за такива покупки. Или подозренията на амбициозния ни директор Саймън бяха основателни? Дали „Иконион Туризм“ наистина се опитваше да ни отмъкне три милиона лири, подкупвайки агента ни господин Фидан? В блажено неведение какви мисли ми минават през ума Менан ме чакаше пред колата с куфара ми. Когато наближих, го остави на земята и учтиво ми отвори вратата.

– Заповядайте, госпожице Грийнуд.

– Благодаря – кимнах и се настанях на задната седалка.

Кавалерството му обаче не ме впечатли. Не за пръв път виждах престорена любезност. Прекалената заинтересованост и угодничеството се наблюдават най-често у клиенти, замислили измама, които се опитват да отвлекат вниманието на застрахователния агент, та да пропусне някоя важна подробност. Ето защо поведението на Менан не ме изненада.

Преди да влезе в колата, той си извади телефона и докато говореше, ме поглеждаше от време на време. Почудих се дали говори за мен. На параноята ли се поддавах? Нищо чудно горкият човечец да се бе обадил на съпругата си. Зарекох се да си гледам своята работа.

Извадих мобилния си телефон, питайки се дали мама вече се е опитвала да се свърже с мен. Колкото и да обичаше тази страна и обитателите ѝ, тя се възпротиви на идването ми тук. Докато чаках телефонът ми да се включи, Менан прибра куфара в багажника и захлопна капака. Погледнах пак към телефона. Нямаше съобщения. Явно грешах, че мама се е поболяла от тревога. Очевидно бе решила, че ще се справя. Ами Найджъл? Любовта на моя живот, мой партньор от три години и баща на детето, което нося. Нямаше съобщение и от него. Бяхме влюбени един в друг. Ала нехайството му ме влудяваше. Де да не беше и толкова чаровен! Тези блестящи черни очи, двата реда перленобели зъби, които блясваха между чувствените му устни, когато се усмихваше, горещата му кожа... При мисълта за Найджъл усетих как из тялото ми плъзва топлина. Той обаче явно не мислеше за мен. Искам да кажа, не изглеждаше изобщо загрижен за пребиваването ми тук. Обясних му колко съм напрегната и колко се безпокоя да пътувам до Коня, особено след като разбрах, че съм бременна. Очите ми се насочиха към часовника. Наближаваше шест. Бях го настроила на местно време, значи в Лондон още е рано, четири часът. Найджъл сигурно е в операционната. Успокоих се. Мама навярно също е заета – Фондацията за взаимопомощ провеждаше заседанията си всеки понеделник.

Вратата на колата се отвори и прекъсна мислите ми.

– Съжалявам, задето ви накарах да чакате – извини се раболепно Менан. – Обадиха се от офиса. По важен въпрос.

– Няма проблем – махнах с ръка, без да проявя любопитство.

Менан намести задъхано възпълното си тяло зад волана и затвори вратата. Извади салфетка от кутията до скоростния лост, избърса потното си лице и обяви:

– Потегляме!

Преди да завърти ключа, ме погледна угрижено в огледалото за обратно виждане, все едно е пропуснал нещо съществено.

– Удобно ви е, нали?

– Да, благодаря. Да тръгваме.

Менан си пое дълбоко дъх, промърмори: *Бисмиллах*¹, и запали двигателя.

Дадох ти това, което е твое

Поехме из съвършено равния град. От двете страни на широките булеварди растяха дървета; ниски сгради се редуваха с открити пространства. Това не бе Коня от спомените ми. Помнех загадъчни старинни къщи, вековни джамии, слънчеви лъчи, процеждащи се в тесните улички, които отвеждаха към неизвестността, и десетки надгробни камъни с чалми, изпълващи ме с ужас. Къде ли е кирпичената къща с градината, където ме заведе татко? Погледнах през прозореца на колата с надеждата да я зърна. Край нас мина трамвай и шарените му вагони закриха гледката. Видях отблизо ученици със сини униформи, боричкащи се вътре. Трамваят отмина и разкри друга картина – млада жена седеше на пейка на тротоара.

¹ „Бисмиллах“ (ар.) – (В името на Аллах) – първият израз в първата сура на Корана; клише, с което мюсюлманите започват всяко писмено съчинение или което и да било друго начинание. – Б. пр.

Дрехите ѝ бяха излинали и избелели, в скута си държеше нещо, завито с одеяло. Присвих очи и разбрах, че е бебе. Кърмеше го, закрила лицето му с крайчеца на одеялото, за да не се вижда гърдата ѝ. Очите ми неочаквано овлажняха, в гърлото ми се събра буца, ръцете ми несъзнателно се плъзнаха към корема, но погледът ми се задържа върху младата жена. Тя вдигна брадичка и очите ни се срещнаха. Усмихна ми се, ала аз не отвърнах на усмивката – не защото не исках, а защото не можех. Извърнах се смутено. Не от високомерие, а вероятно от страх. Страхувах се не за тази млада майка, а за себе си, за детето, което растеше в мен. И от колебанието какво да направя с него. Почувствах се неудобно, че извърнах толкова грубо глава, и пак погледнах към младата майка – да ѝ се усмихна или да ѝ кимна за поздрав. Ала тя вече ме бе забравила, свела глава към сучещото бебе. Телефонът ми избра точно този момент да звънне. Извадих го припряно от чантата с надеждата да е Найджъл. Оказа се Саймън, директорът ни.

– Ало? – постарях се да прикрия разочарованието си.

– Здравсти, Карън. Как пътува? – попита Саймън с възтънък, почти женски глас.

– Добре. Кацнахме преди малко. Господин Фидан ме посрещна на летището. Ще ме откара до хотела.

– Значи Менан те е посрещнал. Чудесно! Но имай предвид, че не бива да му се доверяваш. – Той зашепна, сякаш се страхуваше да не го чуят: – Работим отскоро с него и не го познаваме достатъчно. Но не затова се обаждам. Намерих допълнителен договор в полза на клиента. Пет-шест клаузи касаят пожари. Направо побеснях. Отваряй си очите, Карън. Внимавай да не пропуснеш някоя подробност. Собственикът на „Иконион Туризм“ е лукав човек. И образован. Познава бизнеса ни не по-зле от нас. Ще се опита всячески да те заблуди. Нищо чудно да е платил на Менан.

Погледнах в огледалото за обратно виждане мъжа зад волана, съсредоточен в шофирането. Стори ми се безобиден, но кой знае. Ами ако английският му е по-добър, отколкото показва? В този бизнес се бях натъквала на измами, каквито самият дявол не би успял да скрои. Не бих се изненадала, ако някой, когото смятам за Майка Тереза, се окаже фалшификаторът на века. Реших да отговоря заобиколно на Саймън, та Менан да не ме разбере.

– Не бой се. Ще се справя.

– Добре. Изпратих ти допълнителния договор по имейла. Прегледай го преди срещата утре. А за двамата сервитьори, загинали в пожара, има сведения в турската преса. Според вестниците смъртта им не е толкова случайна, колкото ще се опитат да те убедят. Вярно, журналистите обичат да преувеличават, но не е зле да прочетеш статиите.

– Разбира се. Непременно.

– Добре. Ще говорим пак по-късно. Обади ми се веднага, ако изникне нещо ново. Ще вдигам телефона денонощно.

– Дадено.

Прекъснах връзката и докато прибирах телефона в чантата, усетих нечий поглед, впит в мен. Вдигнах глава и срещнах присвитите зелени очи на Менан в огледалото за обратно виждане. Отвърнах с изкуствена полуусмивка, но нашият упълномощен агент не смяташе да ме остави на мира.

– Обаждане от Лондон? – полюбопитства той.

Познавах прекрасно навика на турците да се отнасят свръхдружелюбно към чужденците и ако не беше предупреждението на Саймън, щях да си обясня така въпроса на Менан. Сега обаче в ума ми изплуваха трите милиона лири.

– Да, мой приятел – отговорих с надеждата да приключи темата.

Менан обаче не се отказа.

– Миналата година бях в Лондон – продължи той. – На екскурзия с приятели от Коня. Темза, Биг Бен, Хайд Парк, онзи музей с восьмичните фигури на знаменитости...

– Музеят на Мадам Тюсо – подказах му.

– Да, да. не успяхме да свикнем с движението в лявата лента, но Лондон ни хареса. Зелен град, не е като тук. Но пък там няма много слънце...

Отегчена от бръщолевенето на Менан, се взрях през прозореца и пак затърсих с поглед къщата с надгробните камъни в двора. Намираше се някъде в центъра на града. След като с татко слязохме от автобуса, взехме такси, което залъкатуши из тесните улички. Помнех каменна джамия с ниско минаре и просторен площад с пазар на открито, където по сергиите бяха изложени плодове във всички цветове на дъгата. Къщата се намираше близо до площада. Влязохме в градината през внушителна порта. Посрещна ни възрастен мъж и татко му целуна ръката. Помислих го за роднина, вероятно чичо на баща ми. Татко обаче не бе споменавал за никакви роднини. Странно... мъжът също се приведе и целуна ръката на баща ми. Знаех за турската традиция младите да целуват ръка на по-възрастните, но не бях чувала старец да целува ръка на по-млад мъж.

– Търсите ли нещо, госпожице Грийнуд?

Подскочих. Зелените очи на Менан се бяха впили в мен.

– Да, търся една къща – поколебах се, защото не смятах за редно да разкривам лична информация, но реших, че тази нищожна частица от миналото ми не се брои, и продължих: – Стара къща с голяма градина, където има надгробни камъни.

– В списание ли я видяхте? Искам да кажа, къщата...

Не успях да излъжа.

– Не – отговорих. – Идвала съм в Коня.

В очите на Менан пак блеснаха любопитни искрици.

– Така ли? Кога?

– Отдавна, като малка. Посетихме стара къща. Не, не точно къща, по-скоро някаква религиозна сграда...

– Джамия?

– Не. Не беше джамия. В къщата живееха хора.

– Вероятно е било дервишка обител – предположи той. – Кой ви заведе там?

Понечих да спомена татко, но размислих.

– Приятел... съсед от Лондон.

Видях в огледалото как Менан смръщва вежди, все едно се е натъкнал на сериозно затруднение.

– Честно казано, госпожице Грийнуд, тук има много такива места. Кое ли може да е било? – Изведнъж очите му светнаха, сякаш е разрешил проблема. – Да минем по страничните улички. Коня не е голям град. Току-виж, разпознаете къщата.

Преди да възразя, той завъртя кормилото и свърна по първата пряка вляво. Щом подминахме неугледните блокове в началото на улицата, широка колкото да мине само една кола, стилът на сградите се промени. Край пътя се нижеха очарователни двуетажни кирпичени къщи и преобразената архитектура сякаш промени и времето, връщайки го двеста години назад. Това ли бе тясната алея, по която вървахме с татко? Резбованите дървени врати, прозорците с решетки от ковано желязо, улицата, непокътната от незапомнени времена – всичко ми изглеждаше хем познато, хем непознато. Паметта очевидно ми изневеряваше. Колебанието ми не продължи дълго. След няколкостотин метра автомобилът стигна до края на редицата от обаятелни къщурки и излезе на малък булевард с по-нови постройки.

– Е? Познато ли ви се стори? – попита Менан.

– Не съм сигурна – признах, отмятайки косата си от очите. – Бях дете, градът се е променил много.

Минавахме край парк с малка джамия. Взрях се благоговейно в нея. Изглеждаше толкова стара! Докато се опитвах да прочета надписа над вратата, Менан дръпна рязко спирачката.

– Пусто да остане! – Колата се разтресе и спря. Той се обърна притеснено към мен. – Съжалявам, май спухахме гума. – Посочи напред към дясния калник.

„Само това ми липсваше“, рекох си, но Менан продължи като кречетало:

– Не се тревожете, ще извикам такси да ви откара до хотела.

Почудих се дали да се главоболя да измъквам куфара от багажника и да го пренасям в таксито. Забелязал двоумението ми, той добави:

– Ще отнеме доста време, докато сменя гумата.

– Няма проблем, ще почакам – отсякох решително, ала той видимо се колебаеше. – Рано или късно ще се доберем до хотела. Най-добре се захващайте с гумата.

– Добре – кимна Менан и си свали самото. – Ще гледам да побързам.

Слезе от колата, заобиколи я и отвори багажника. Смрачаваше се, сумракът обгръщаше хората в парка. Двама полицаи миеха ритуално краката си под струите на фонтана пред джамията. Не различавах лицата им, но оръжията им се виждаха ясно. Знаех, че се готвят да измолят прошка за греховете си от Бог, и лицемерието им ме стъписа. Запитах се с какви очи влизат с pistolети, затыкнати в коланите, при Онзи, който повелява: „Не убивай“.

Спомних си един от редките случаи, когато татко и шах Несим не бяха усамотени в стаята му. Седяха в дневната, пиеха чай и разговаряха, а аз рисувах и слушах внимателно думите, които почти не разбирах. Не помня как повдигнаха темата, но татко каза:

– Не вярвам, че Бог е отмъстителен. Той е състрадателен и милостив. У Него няма жестокост.

Шах Несим впи златистите си очи в лицето на татко и го гледа дълго и съсредоточено.

– Грещиш – кимна леко най-сетне. – Бог е над състраданието и над милосърдието. И над жестокостта и наказанието, разбира се. Той е всичко това, те всички се побират у Него. Да бъдеш Един, означава да събереш противоположностите в неделимо цяло, без да ги уеднаквяваш или обезличаваш. Защото всичко съществуващо има смисъл и цел. Въпросът не е какво представлява Бог, а какво виждаме у Него. Онези, които обичат, виждат любов. Жестоките виждат жестокост. Интелигентните виждат разум. Неуките – сляпа вяра. Учените – познание. Суеверните – чудеса.

Менан изпусна резервната гума и трясъкът прекъсна мислите ми. Изправи я и я затъркала към предницата на колата. Доброто му настроение явно се бе възвърнало, защото ми се усмихна пътем. Остави гумата, върна се до багажника, извади крика и се залови за работа. Усетих как колата се повдига. В същия момент в здрачината се понесе звук, който отдавна не бях чувала. От джамията долетя призивът за молитва. Татко също го рецитираше – като красив напев, като страстна песен, извираща от дълбините на душата, а не просто като думи от религиозен текст.

Колкото до шах Несим, той не се молеше пет пъти дневно² като повечето пакистански мюсюлмани, а от време на време просто се затваряше в стаята си и се просваше на земята. Татко също не се ограничаваше до молитвените ритуали. Понякога седеше неподвижен по цяла нощ, друг път си шепнеше дълго. После излизаше от стаята с овлажнели черни очи, а по лицето му се четеше необикновен, дълбок покой.

Веднъж чух шах Несим да казва на баща ми:

– Трябва да умреш преди смъртта.

Думите ме ужасиха. Избягах в стаята си и се разплаках. Мислех, че татко ще умре. Той ме чу и влезе при мен.

– Ще умреш ли, татко? – прегърнах го аз.

Въпросът го обърка.

– Как ти хрумна?

Повторих думите на шах Несим и татко се разсея.

– Няма да умра, моето момиче. А и чичо Несим не ми казва да умирам. Тези думи имат скрит смисъл. Когато пораснеш, ще го разбереш. Сега ще ти обясня само, че няма нищо общо със смъртта.

Бях на седмото небе, че татко няма да умре. И още преди да порасна, разбрах какво означават думите „да умреш преди смъртта“. Умиротворението в татковите очи ми разкри смисъла им. Всеки сигурно ги тълкува посвоему, ала въпреки стаената в тях скръб за мен те отразяваха дълбокия покой, който никога не напускате лицето му. Чуех ли ги, пред очите ми се появяваха притихнали, неподвижни, съвършено спокойни морски води, ширнали се до безкрая. Величествени, могъщи, причудливи, ала същевременно

² Петте задължителни дневни молитви – вторият стълб на исляма (от общо пет) – са предписани в Корана. – Б. пр.

ласкави, необятни и кротки. Веднъж зърнах същото изражение по лицето на съученичката ми Джанет – епилептичка, най-нещастното момиче в класа. Понякога болестта я връхлиташе в класната стая и клетото момиче се разтърсваше като листо в буря. Отминеше ли обаче пристъпът, в пепелявосивите ѝ очи се мървеше същото дълбоко умиротворение, каквото съзирах в татковите. Вцепенението след жестоко изпитание придава на човешките лица благост, олицетворяваща бездънния покой след яростна душевна буря. „Какво ли не бих дала за такова състояние сега“, помислих си. За съжаление, се намирах безнадежно далеч от него. У мен бушуваха мрачни предчувствия и безпокойство. Усетих как се задъхвам, отворих вратата и излязох.

Менан ме видя и ме изгледа тревожно.

– Добре съм – изпреварих въпроса му. – Работете си.

Застанах от другата страна на колата и се загледах към парка с надеждата да се успокоя. Минарето вече не се виждаше ясно, сумракът го бе превърнал във висок, източен силует. На площада се чуваше само призивът на мюезина³ за вечерна молитва. Хората, крачещи по улицата, птиците, рещи се по небосклона като черни точки, вятърът, залутан из клоните на дърветата, целият град тънеше в тишина. Не знам коя бе причината – гласът на мюезина, кръжащите над главата ми птици или бавното, тежко снизхождане на нощта, – ала внезапно се почувствах сам-сама. Сякаш всички обични за мен хора ме бяха изоставили в този непознат град. Чувството, че се задушавам, пак ме обзе. Укорих се, задето не съм останала в колата.

– Искате ли цигара? – сепна ме гласът на Менан. – В жабката има кутия.

Не пуших, вкусът на тютюна никога не ми е харесвал, но предложението ме зарадва, изтръгвайки ме от тъмния водовъртеж, който заплашваше да ме засмуче.

– Не, благодаря, не пуша.

– И аз ги отказах – надникна той към мен от мястото, където бе коленичил, – но още не съм изхвърлил кутията.

После приведе глава и продължи да се бори с гумата.

Длъжна бях да се съвзема. Нищо лошо не ми се бе случило. Просто падаше нощ и усещах самотата на чужденец в чужда страна, това е. Някаква меланхолия. Не биваше да ѝ се поддавам. Трябваше да се отърся от мрачните предчувствия, от неприятното чувство, загложило ме още с качването в самолета на „Хийтроу“. Хрумна ми да отида да си наплискам лицето на фонтана пред джамията. Обърнах се и го видях пред мен. Мъж, забулен от главата до петите в черно. Висок, слаб, с възлеста коса и брада. Появи се толкова тихо, че в гърлото ми се надигна вик. Успях обаче само да ахна.

– Не се страхувайте – прошепна той с глас, спокоен като вода, мек като коприна и гальовен като прохладата, изпълваща въздуха. – Няма да ви сторя зло.

Очите му приковаха моите. В тях нямаше заплаха. Не съзрях нито коварство, нито злоба във влажните, черни кладенци с невероятно дълги мигли. По-скоро молеха за помощ. Застинах като омагьосана. Не го видях да пристъпва, но се плъзна по-близо до мен. Не забелязах дори да помръдва, а той се озова още по-близо. Сякаш се носеше над земята по-тих от нощен вятър. Пресегна се, улови дясната ми ръка и я сложи в дланта на лявата. Пръстите му бяха топли. Всеки друг бих отблъснала отдавна, но от него не исках, не можех да се отдръпна. Стоях и се вирах хипнотизирана в очите му, очертани сякаш по рождение с кохл, както наричаха черния антимонов прах. Разтвори нежно ръката ми, сложи нещо в нея и я затвори отново пръст по пръст.

– Дадох ти това, което е твое.

Беше като сън. Притиснах твърдия предмет в дланта си, разтворих пръсти и го погледнах. В сумрака не виждах какво е. Вдигнах го. Оказа се пръстен. Сребърен пръстен с кафяв камък. Влюбих се в него от пръв поглед. Но защо ми го даде този мъж? Да го продаде ли иска? Да не би загадъчният мъж, изплувал

³ Мюезин – мюсюлманингът, който от върха на минарето отправя призив (азан) за молитва. Днес в повечето случаи призивът е записан и се пуска по високоговорител от върха на минарето. – Б. пр.

от мрака, да е чисто и просто уличен търговец? Вдигнах очи да попитам, да разбере. Няваше го. Къде бе изчезнал? Озърнах се, ала високият мъж в черно се бе стопил в тъмнината така, както се бе появил.

– Къде отиде? – прошепнах.

– Тук съм – обади се Менан. – Казахте ли нещо?

Посочих празното място, където допреди миг бе застанал мъжът.

– Един човек...

Менан се намръщи, стисна по-здраво лоста и пристъпи към мен.

– Какъв човек? Какво направи?

Поклатих безпомощно глава. Как да обясня?

– Не ме притесни... Но... изчезна толкова ненадейно.

– Изчезна? – повтори Менан, оглеждайки се наляво и на-дясно. Не видя никого и отсече: – Сигурно е избягал. Тук ли са чантата и лаптопът ви?

Това изобщо не ми мина през ума. Разбира се! Мъжът вероятно е крадец. Отмъкнал е чантата ми, докато ме е разсейвал с пръстена. Отворих вратата на колата и погледнах вътре. Чантата и лаптопът ми лежаха на задната седалка.

– Тук са – поех си облекчено дъх. – Нищо не липсва. А и мъжът не приличаше на крадец. Точно обратното – даде ми пръстен.

Показах му го, но Менан почти не го погледна. Доволен, че не съм разтревожена от инцидента, реши да приключи темата.

– Подарък – отбеляза той. – Чудесно!

Обяснението му не ме задоволи.

– Да, но аз не го познавам. Защо ще ми дава пръстен?

Ведра усмивка се разля по лицето му.

– Понякога хората тук се държат странно. Случва се да подаряват какво ли не на туристите. Приемете го като добронамерен жест.

– Но защо избяга така?

– Сигурно се е смутил – отвърна без никакво колебание Менан. – Нашите хора се срамуват от чужденците.

Обяснението му не ми прозвуча убедително. Пак се заозъртах. Очите ми претърсиха тъмните ъгълчета на парка и алеите, които нощта все още не бе скрила от погледа ми. Високият мъж с красивите очи не се виждаше никъде. Но кой беше той? Отговорът се появи под формата на бледо осветена месингова табела над вратата на джамията: „Джамия и мавзолей на Шемс-и Тебризи“⁴.

⁴ Шемс (Шемседин) Мохаммад (1185–1248) – пътуващ дервиш, роден в Тебриз (Персия), починал в Коня. – Б. пр.